

Litteraturoversikt

TITEL:

Deng Xiaopings' Long War. The Military Conflict between China and Vietnam, 1979–1991

FÖRFATTARE:

Xiaoming Zhang

FÖRLAG:

The University of North Carolina Press
2015

Deng Xiaoping var mer än Kinas store nydanare, han ledde det också in i dess längsta krig efter Maos seger 1949. I den här boken, skriven av en kinesisk militärhistorisk forskare i USA, ges han hela ansvaret för tretton års väpnad konflikt med Vietnam åren 1979–1991.

Vad som drev Deng var främst två ting: det inringningshot han såg från Sovjetunionen och en gigantisk ekonomisk modernisering underlättad av goda kontakter med väst. Efter sin seger över USA var regimen i Hanoi kaxig och arrogant och i Kinas ögon otacksam mot all kinesisk militär hjälp. Beslutet att ge Vietnam ”en läxa” särskilt efter dess angrepp mot Pol Pots skräckvälde i Kambodja ledde till flera veckors krig i början av 1979, där Kina satte in drygt 500 000 man i tjugosju divisioner, och sedan särskilt efter 1984 gränsstrider där Kina i avlösningar roterade hela sin armé. Om läget på Vietnams sida tiger källorna alltjämt.

Det idag nedtystade minnet bidrar till att världen nog glömt det på sin tid för många uppskakande våldet mellan två kommunistiska stater. Deng ansåg att Kina hade segrat. Vietnam fick till sist också utrymma Kambodja. Resultatet: de stadigt pågående

kinesiska militärreformer som bidrar till viss oro för Asiens lugn föddes ur konflikten med Vietnam. Och, betänk, där danades dagens kinesiska generaler och vi kan härleda deras krigskonst.

TITEL:

Black Wind, White Snow.
The Rise of Russia's New Nationalism

FÖRFATTARE:

Charles Glover

FÖRLAG:

Yale University Press, New Haven and
London 2016

Vad som fått geopolitik, numera tämligen suspekt, att slå rötter i Ryssland penetreras i denna fakta- och personsäckade berättelse. Den beskriver hur efter 1917 års revolution tankar hos exilryssar om landets hemhörighet med Asiens stäppfolk, via historikern Lev Gumilevs lingvistiska, etniska och antropologiska fantasier i Gulags läger, arbetat sig in i kretsen kring Vladimir Putin. Många andra har fortsatt på temat och spelat en roll fram till tillkomsten av en ”eurasisk” union i maj 2015 mellan Ryssland, Kazakstan och Vitryssland.

Författaren redovisar ett myller av initiativtagare i en skön blandning av våldsbenägna idésprutor, ligister och nynazister i uppblåsande och snabbt slocknande nationalistiska grupperingar till synes mot regimen men misstänkt ofta emanerande från makthavarna själva. Som en nyckelfigur med en fot i generalstaben framträder högerextremisten Alexander Dugin, kallad ”uppfinnare och promotor”, med formuleringar mot västs onda anslag och om det orimliga med ett självständigt Ukraina som sedan Putin gör till sina.

Man får en inblick i hur Putin hanterar, uppmuntrar och oskadliggör ryska opinioner omgiven av ett nätverk som liknas vid

ett medeltida hov. Han har tagit fasta på Eurasia. En fiktiv samhörighet lanseras som ett imperium, en rysk kontinent, något kommande reellt.

TITEL:

Blood Year. Islamic State and the Failures of the War on Terror

FÖRFATTARE:

David Kilcullen

FÖRLAG:

Hurst and Company, London 2016

David Kilcullen är en av upprorsbekämpningens arkitekter. Denna hans senaste bok kan läsas som en krönika över vad världen har varit med om sedan nine-eleven. Man kunde också kalla den för en uppslagsbok över misslyckanden – en kollaps för västvärldens antiterrorstrategi inför ”hemmagjord” terrorism, mängden av tillströmmande rekryter och under koalitionskamp mot IS, det senare ett krig som ges beteckningen ”katastrofalt”

Författarens bekännelse över utfallet är dock ingen maning till att ge upp. Vi är, vad vi än vill, redan djupt inne i striden. Vad som krävs är omtänkande. Det handlar inte om teknik eller intellekt utan om karaktär och viljestyrka. Det har al Qaida, talibanerna och IS insett. Och slutsatsen? Så måste vi.

TITEL:

Mission Failure. America and the World in the Post-Cold War Era

FÖRFATTARE:

Michael Mandelbaum

FÖRLAG:

Oxford University Press, New York 2016

En serie misslyckanden – det är ett inte helt ovanligt betyg över USA:s utrikespolitik efter det kalla kriget. Men Michael Mandelbaum vid Johns Hopkins-universitetet är ändå

påfallande systematisk i sitt fördömande. Med goda avsikter har det senaste kvartseklens presidenter drivits in på att ändra andra staters missförhållanden, helt enkelt för att supermakten kunde göra det och ingen annan förmådde hindra den.

Det började med flygförbudzonen 1991 för att skydda kurderna mot Saddam Husseins övergrepp, och sedan följde ingripandena i en lång rad: Somalia, Haiti, Bosnien, Kosovo, Irak, Afghanistan, Mellersta Östern. Militärt har man varit överlägsen, men ingenstans har det politiska målet nåtts. Framgång har inte legat inom räckhåll. Förutsättningarna för förändringar har inte funnits, människor har stått emot. Men det är värre än så. USA borde inte ha försökt påtvinga Kina fri- och rättigheter och inte retat upp Ryssland med utvidgningen av Nato.

Nu är hursomhelst uppenbart den amerikanska triumftiden efter det kalla kriget över. Läsaren ges belysande läsning om varför. Men om det i alla fall kommer att finnas krafter som tyr sig till USA och ropar på hjälp? Där ger boken inget svar.

TITEL:

To Hell and Back. Europe 1914–1949

FÖRFATTARE:

Ian Kershaw

FÖRLAG:

Viking, New York 2015

Åtminstone tolv miljoner tyskar deporterades från Öst- och Centraleuropa efter krigsslutet 1945. Rättare sagt, de stälptes av i ett av segrarmakterna ockuperat Tyskland; en etnisk rensning utan like. Men få förmådde finna den beklagansvärd.

En halv miljon av det fördrivna härskarfolket miste livet, och ödet för ytterligare en och en halv miljon är okänt. Det är bara en av alla de uppgifter som Ian Kershaw, känd för sin stora Hitlerbiografi, generöst

strör omkring sig i sitt bokslut över ödesdecennierna 1914–1949. Boken, som ingår i Penguins serie om Europas historia, innehåller så mycket mer, och författaren värderar också sitt material tilltalande personligt när han t ex inte finner det troligt att det kalla kriget kunde ha undvikits. Det ömsesidiga misstroendet var för djupt.

Intellektuellas dragnings till Stalinkommunismen som enda värnet mot nazism/fascism får sin belysning i ett arbete som spänner över ekonomiska och sociala förhållanden. Anmärkningsvärt uttömmande ges för en gångs skull också plats åt små länders öde. Den som vill söka sig tillbaka i vår världsdelns förflutna kan inte finna en mer omsorgsfull guide.

TITEL:

Margin of Victory. Five Battles that Changed the Face of modern War

FÖRFATTARE:

Douglas Macgregor

FÖRLAG:

Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, USA 2016

Pendeln har svängt. Rösterna för begränsade interventionskrig har försvagats, och förespråkarna diskuterar själva misslyckanden. Istället ljuder krissignaler, som i denna bok av en amerikansk soldat/historiker, om att USA måste organisera sitt försvar mot hot om tio, femton, tjugo år (Kina, Ryssland, Mellersta Östern?).

Ett urval av fem ”avgörande slag” ska visa oss vikten av att beslutsfattare bryter upp tunga militära strukturer och kulturer för att skapa dynamisk förmåga och beredskap för alla krigets eventualiteter. Som det lysande föredömet framhålls sir Richard Haldane, civilisten och under sju år (1905–1912) skaparen av den brittiska expeditionskår som första världskrigets kritiska veckor i

augusti-september 1914 bidrog till, för att inte säga möjliggjorde, Joffres seger i ”undret vid Marne”.

Som målet för USA skisseras en enhetlig ”war-fighting”-förmåga av slagkraftiga rörliga styrkor bort från försvarsgrener med all deras staber och onödiga generalskadrar. Det är hög tid för att skapa en segermarginal, insisterar författaren. Kriget, det verkliga avgörande, kommer.

TITEL:

Förövarna bestämmer villkoren. Raoul Wallenberg och de internationella hjälpaktionerna i Budapest

FÖRFATTARE:

Klas Åmark

FÖRLAG:

Albert Bonniers förlag, ScandBook AB, Falun 2016

Det var många som från våren 1944 försökte rädda Ungerns 762 000 judar från Förintelsen och tvångsarbete. Tusentals invånare stod för den praktiska hjälpen åt internationella hjälpare, framför allt diplomater, bland dem schweizare, och Röda korset-medarbetare; Raoul Wallenberg var en av dem. Historikern Klas Åmark vill visa upp bredden i engagemanget genom att, i polemik mot bl a framställningen i Ingrid Carlbergs och Bengt Jangfeldts biografier, redovisa att den världsberömde svensken inte var någon ensam hjälte.

Den kritiska framställningen blir onödigt skarp i konturerna, men en erfaren forskares inventering ger en övertygande värdering. Noggrant går han igenom sådant som de ryktbara skyddspassen – ett slags visa – och hur mycket mat som nådde huvudstadens svälthotade. De sommaren 1944 kända Auschwitzdokumenten gjorde att många visste vad som stod på spel.

Intressant är hur Wallenberg höll sig inom den ungerska lydregeringens lagar tills de s k pilkorsarnas skräckvälde i oktober tvingade honom att improvisera. Han kanske endast stod för tiondelen av de hjälparkretsens skyddsdokument som nådde de utsatta; andra hjälpte fler. Kvar står att han, med Åmarks ord, personligen arbetade mer hängivet och intensivt. Det var det som gjorde djupt intryck på omgivningen.

TITEL:

Headlines from the Holy Land. Reporting The Israeli-Palestinian Conflict

FÖRFATTARE:

James Rodgers

FÖRLAG:

Palgrave Macmillan, Basingstoke, New York 2015

Utan nyheter trevare folk och ledare i mörker. Författaren av denna bok, med erfarenheter som BBC-korrespondent och flera år inne i Gaza, visar framför allt sin oro för bevakningen av konflikten Israel-Palestina när medierna sparar på kostnader. Nyhetsarbetet har inte varit perfekt eller ens välgjort, men vi kan inte avvara det.

När diplomatin tappar greppet, som i västs vägran att tala med terrorstämplade Hamas, måste journalistiken ta över. Den israeliska försvarsmakten har också varit sen att inse sociala mediers växande roll särskilt i Mellersta Östern med ökade utmaningar som följd.

Alltifrån judiska extremisters attentat mot hotell King David 1946 fram till ödeläggelsen i Gaza 2014 har reportrarna varit samfundets ögon och öron. Det bekräftats av intervjuer med korrespondenter och ambassadörer. Båda lägren säger sig ha underskattat konfliktens religiösa kärna. Politiska och ekonomiska analyser förslår inte när det gäller ”det heliga landet”, men med allt djupare insikter

ökar pessimismen. Problemen framstår som svårare att lösa, inte lättare.

TITEL:

Hjalmar Branting, freden och Folkens förbund samt andra studier i svensk och nordisk 1900-talshistoria

FÖRFATTARE:

Torbjörn Norman

FÖRLAG:

Hjalmarson & Högberg, Bookwell AB, Finland 2014

Torbjörn Norman var inget namn för den stora allmänheten. Inom historikerfacket respekterades han desto mer som kännare av mellankrigstiden. I Samtidshistoriska institutet vid Södertörns högskola var han från första stund en given samtalspartner. Den samlingsvolym som utkom efter hans död ger prov på hans kunskapsbredd och språkliga distinktion.

Boken innehåller inte endast kapitel om Hjalmar Branting, vars roll Norman studerat mer än någon annan, utan även kampen om Åland och porträtt av svenska utrikesministrar och inte minst en inlevelse i historikerstrider mellan Uppsala- och Lundaskolan. Forskarkollegerna Karl Molin och Alf W Johansson har med utgivningen gjort en kulturinsats.

TITEL:

Det blågula stjärnbaneret. USA:s närvaro och inflytande i Sverige

Redaktör:

Erik Åsard

FÖRLAG:

Carlssons, ScandBook., Falun 2016

Sverige brukar kallas ”amerikaniserat”, kanske mest i världen. Men vårt land är inte ensamt. Även i större nationer i Europa som Frankrike hittar man den blandning

av fascination och avståndstagande som redovisas i denna antologi redigerad av USA-kännarnas nestor Erik Åsard. Hans egna bidrag har åstadkommit nästan halva boken.

Den som kan känna ämnet uttröskat får nog vid en läsning tänka om. Här ges en bred och bitvis roande granskning av allt från tidiga bekymmer över amerikanskt inflytande inom film/teve, journalistik och reklam till vår starkt USA-influerade högre utbildning och forskning och vår säkerhetspolitiska roll som, enligt Wilhelm Agrell, supermaktens neutrala bundsförvant. Möjligen kunde mer sagts om kontakter inom näringslivet.

Det är å andra sidan lätt att räkna upp stark svensk kritik under det kalla kriget och Vietnamkriget, mot videovåld och dataövervakning. Men inte ett knyst om avslöjanden i Wikileaks och via Edward Snowden om samarbetet FRA-NSA. Vi är nog tillvanda.

Böckerna är anmälda av Olof Santesson.